מוסדות וארגונים באגרות הראי"ה

המשרד הארצישראלי

מוסדות וארגונים באגרות הראי"ה

נזכר ב-12 אגרות, מהן 4 אל המוסד עצמו

רקע, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

רקע

המשרד הארצישראלי היה הזרוע המבצעת של ההסתדרות הציונית בארץ ישראל לקידום ההתיישבות: תכנון, קניית אדמות, הקמת יישובים וחוות הכשרה, ועזרה ליישובים ולפועלים. ארתור רופין הקים אותו ביפו ב-1 באפריל 1908, והמשרד שגשג בזכות גמישותו. בינואר 1916, לדרישת הטורקים, הועמד בראשו יעקב טהון.

הרב קוק, שישב אז ביפו, פונה למשרד ולד"ר רופין בענייני הדת ביישוב החדש, בקניית קרקעות ובעזרה למוסדות.

נוסח האגרות – עם ביאור

12 האגרות שבהן המשרד הארצישראלי נזכר, לפי סדר הכרכים. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות:
בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רצו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אייר תר"ע - יפו **נמען:** ד"ר ארתור רופין

ביער הרצל מחללים שבת בפרהסיא, והשומר רוכב על סוסו כל השבת. היער הוא קניין כללי של האומה, ואי אפשר לסבול בו חילול קודש. הרב קוק מבקש לתקן מיד.

עיקרי הדברים

- חילול שבת ביער הרצל.
- רכוש לאומי ושמירת שבת.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], אייר תרע"ן.

אדון נעלה ונכבד מר ד"ר[4] רופין [ד"ר ארתור רופין, מנהל המשרד הארצישראלי של ההסתדרות הציונית] נ"י[5].

הנני בא אליך לדבר דבר מקירות לבבי [ירמיהו ד, יט] ההומה מאד, ואקוה שברוחך הטובה תבין הגיגי, ותמהר להרגיע את רוחי הסוער בקרבי באין מנח, [בלי מנוחה] כי תתקן את המעוות אשר בשלו הסער אשר ברוחי פנימה.

שמועה באה לאזני, אשר הממתני. ביער הרצל [יער שנטע הקרן הקיימת ליד חולדה, לזכר הרצל] מחללים בפרהסיא את השבת, והשומר העברי [השומר היהודי של היער] רוכב על סוסו כל יום השבת ולילו.

אדון נכבד, העובדא הזאת תרעיש בצדק את לבב כל איש ישראל, אשר רגש כבוד האומה לא נכבה מלבבו. היער הזה, שהוא קנין כללי של האומה הישראלית, וזכרו קדוש לאיש אשר ברוחו הרים את דגל הלאם, [הרצל] - אי-אפשר שנשא ונסבול בחילול קודש ד', לעיני כל ישראל בנכסי הציבור הכלליים.

אנא, אדון, מהר נא לתקן את המעוות הנורא הזה, והסר חרפה מנחלת ד'.

בכבוד נעלה וברכה מציון,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. ד"ר - דוקטור
5. נ"י - נרו יאיר

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ד טבת תרע"ב - יפו **נמען:** אגודה לקניית קרקעות, ביאליסטוק

הרב קוק מודיע על קנייה ליד עזה (כ־7,000 דונם) ועל קנייה ליד כפר סבא (כ־3,000 דונם), ומציע לפנות לד"ר רופין. מוטב לדבר פעמים רבות על קניות, כדי שפעם אחת יצליח, מאשר לחכות לוודאות, ובינתיים זרים יקנו.

עיקרי הדברים

- קרקעות ליד עזה וכפר סבא.
- פנייה לד"ר רופין.
- לא להחמיץ הזדמנויות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עיה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ד טבת תרע"ב[4].

לכבוד האגודה הנכבדה לקניית אחוזות באי"י[5], בביליסטוק יצ"ו[6], שלו'[7] רב.

מאז הגיעני מכתבם האחרון לא נודעו לי דברים ראויים להשמע ע"ד[8] מטרתם הנעלה, עד סמוך לפרק זמן זה, שהוחל להתעורר רעיון ע"ד קניה חשובה בקרבת עזה, שהודעתים כבר, ועוד קניה קטנה ממנה סמוך לכפר סבא, שעל יד פתח תקוה. הראשונה, אומרים, שהיא בערך בת שבעת אלפים דונמים והשניה - בת שלשת אלפים.

הד"ר[9] רופין [ד"ר ארתור רופין, מנהל המשרד הארצישראלי של ההסתדרות הציונית] יודע מהראשונה, ונקל לו להתודע גם לכל הענינים הנוגעים להשניה. הנני מעיר את כבודם, שראוי שיפנו במכתב להד"ר[10] הנ"ל[11] בזה. ואם ימלאו את ידי לדבר עמו, או עם עסקנים נאמנים אחרים, לטובת אגודתם, הנני בל"נ[12] למלאות בשמחה את חפצם בעה"י[13].

בכל אופן, ראוי לנו שלא לפסח על שום הזדמנות [שלא להחמיץ שום הזדמנות (על פי מלכים א יח, כא)] של קניה. ויותר טוב לדבר הרבה פעמים ע"ד איזה רכישה ישראלית באי"י, כדי שאיזה פעם יעלה חפצנו בידינו. משנצפה רק על ענינים ודאיים, ובתוך כך יבואו זרים ויתאחזו באה"ק[14], כאשר אירע הדבר כמה פעמים, ביחוד בתקופה האחרונה.

וצור ישראל, אשר עיניו על ארץ חמדתו ועם נחלתו, יאזרנו חיל להרחיב את גבול ישראל על אדמתו, ותחזינה עינינו בישועת ד' על עמו בשוב ישראל אל נוהו. [על פי ירמיהו נ, יט]

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם

2. עיה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
5. בא"י - בארץ ישראל
6. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
7. שלו' - שלום
8. ע"ד - על דבר
9. הד"ר - הדוקטור
10. להד"ר - להדוקטור
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. בל"נ - בלי נדר
13. בעה"י - בעזרת השם יתברך
14. באה"ק - בארץ הקודש

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תסב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ב' מרחשוון תרע"ג - יפו **נמען:** המשרד הארץ־ישראלי

המגרש ברחובות, שעליו נחתם חוזה לבניית בתים לתימנים, מתוכנן עתה לבתים לפועלים אשכנזים. הרב קוק מזכיר שכל החוזה נבנה על תנאי שהמגרש מיועד לתימנים.

עיקרי הדברים

- מגרש לפועלים תימנים ברחובות.
- שמירת תנאי החוזה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ב' מ"ח תרע"ג[4].

לכבוד המשרד הא"י[5]. [המשרד הארץ ישראלי של ההסתדרות הציונית] פה, שלו"[6],

הגיעני מרחובות מכתב, שבו כתוב שהמגרש, אשר עשינו ביניינו חוזה לבנות עליו בתים בשביל התימנים, [מגרש ברחובות שיועד לשכונת העולים מתימן] חפצים לבנות עליו בתים בשביל פועלים אשכנזים.

הנני מתכבד בזה להודיע לכבוד המשרד, שכל עיקר החוזה שלנו בנוי הוא דוקא על תנאי זה, למטרה של התישבות הפועלים התימנים, ואי אפשר לנו לא להחכיר וגם לא למכור לטובת ישוב התימנים, שזה היה תמיד כל דברינו בעת אשר החילונו לדבר בענין זה.

הנני מחכה לתשובתם הנכבדה להרגיע רוחי, שהמטרה שאליה כיוננו מראש לא תשתנה, והמגרש הנ"ל[7] יתישב רק בפועלים תימנים.

ברגשי כבוד וברכה, הק'

אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. הא"י - הארץ ישראל
6. שלו' - שלום
7. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תסג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א מרחשוון תרע"ג - יפו **נמען:** ד"ר ארתור רופין

מכתב תנחומים לרופין על פטירת אשתו.

עיקרי הדברים

- תנחומים לרופין.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"א מ"ח תרע"ג[4].

מנחם ציון ינחם ברחמיו את כבוד הדרת אדם ביקר, כביר דעה ורב עלילה מר ד"ר[5] רופין [ארתור רופין, ראש המשרד הארץ ישראלי של ההסתדרות הציונית] נ"י[6].

אדוני הנעלה,

יקבל נא ברצון דברי המעטים היוצאים מקירות לבבי, בתור תנחומים לנפש הדרתו, על האסון הגדול אשר פגע בו, בהלקח ממנו אוצר נחמד, אשת נעוריו הגברת, זכרה ברוך.

אמת הדבר, אדון חביב, כי בהגיוני אנוש הצרים קצר המצע מהשתרע [ישעיהו כח, כ] עליו נוחם לאבל גדול של אבדה נוראה כזאת, של נפש יקרה המסולאה בפז. אבל עז לנו באלקים אשר תשועתו תשגבנו תמיד, גם בעת צרה היותר כבדה, ואורו יאיר לנו גם את המחשכים היותר מאופלים, וחדות ד' תהי'[7] מעוז גם לכבוד הדרתו, וחובש לשבורי לב יחבש בטובו ואור חסדו את פצעי לבבו, ויאיר לו חלד מצהרים, [על פי איוב יא, יז] ויעמוד ימים ושנים רבות חי על עבודתו הפוריה כשדה התושיה ובמטע ישראל על אדמת הקודש.

ברגשי כבוד ובברכת נחמה,

מוקיר יקר ערכו,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. ד"ר - דוקטור
6. נ"י - נרו יאיר
7. תהי' - תהיה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תסה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ד מרחשוון תרע"ג - יפו **נמען:** המשרד הארץ־ישראלי

במטבח של חוות לוד אוכלים בגלוי מאכלות אסורים, בהסכמת הפועלים. הרב קוק דורש שהמשרד יתקן זאת מיד.

עיקרי הדברים

- טרפה במטבח חוות לוד.
- דרישה לתיקון מיידי.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ד מ"ח תרע"ג[4].

לכבוד המשרד הא"י[5], [המשרד הארץ ישראלי של ההסתדרות הציונית, בראשות ארתור רופין] פה, שלו'[6].

אחרי עמל רוח זמן רב, אין לי מוצא אחר, כי-אם להגיש בזה את דרישתי לכבוד המשרד, ע"ד[7] אשר נתאמת אצלי שהמטבח אשר בחוה לוד, [חוות בן שמן, ליד לוד, שהייתה בבעלות ההסתדרות הציונית] נעשה ע"פ[8] הסכמת הפועלים שם "טריפה" ומאכלות אסורות נאכלות בריש גלי [בגלוי (ארמית)] באופן רשמי בחוה זו הארצי-ישראלית, שיש בה משום תקוה לתחיית ישראל. הנני מתכבד להודיע לכבוד המשרד, שדבר זה אין בחק כל סבלנות לסבלו. ואבקש מאד, שהמשרד בעצמו יעשה את הצעדים היותר נמרצים, בלא שום דחוי, לתקן את המעוות האיום והמעליב עד הנפש, הזה,

הנני מחכה לתשובה מידית,

ברגשי כבוד וברכה מקודש,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. הא"י - הארץ ישראל
6. שלו' - שלום
7. ע"ד - על דבר
8. ע"פ - על פי

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תעט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ג טבת תרע"ג - יפו **נמען:** הרב זאב שחור

לפי מכתב ועד 'תחכמוני' בפרנקפורט, הם מסכימים שהמגרש יירשם על שם יועץ המסחר ל' פייסט, אחרי שיירשם על שם ד"ר רופין או ד"ר וולך.

עיקרי הדברים

- רישום מגרש 'תחכמוני'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ג טבת תרע"ג[4]

לכ' ידידי הרב הנכבד ר'[6] זאב שחור נ"י[7], שלו'[8].

ע"פ[9] דרישת כ'[10] מנהל התחכמני, מר נ. שלזינגר, שהראה לי את מכתב הועד הפרנקפורטי, לביה"ס[11] התחכמני הנ"ל[12], וראיתי שכתוב בו שמצד הועד הנ"ל הם מרוצים שירשם המגרש על שם יועץ המסחר אדון ל. פייסט אחרי שיהי'[13] רשום על שם ד"ר[14] רופין או ד"ר וואללאך, [ארתור רופין, מנהל "המשרד הארצישראלי", או ד"ר משה וולך, מנהל בית החולים "שערי צדק"; ראו גם (כרך ב', אגרת תעו)] הנני מודיע לכ"ת[15] את הדברים כמו שהם, ע"פ המכתב הנ"ל.

בכבוד וברכה, הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. לכ' - לכבוד
6. ר' - רבי
7. נ"י - נרו יאיר
8. שלו' - שלום
9. ע"פ - על פי
10. כ' - כבוד
11. לביה"ס - לבית הספר
12. הנ"ל - הנזכר לעיל
13. שיהי' - שיהיה
14. ד"ר - דוקטור
15. לכ"ת - לכבוד תורתו

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקמג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' סיון תרע"ג - יפו **נמען:** דוד ילין ויוסף מיוחס

הרב קוק מאשר את תקנות האגודה (כנראה לגאולת מקומות קדושים), ומציע תוספות: העברת המקומות על שם יחידים בלי זכות למכור או לשעבד; רב בוועד; ענייני דת בהסכמת הרב; ירושה רק ליורשים יהודים. אין לעכב, ויש להתחיל בהדפסה ובתעמולה.

עיקרי הדברים

- אישור התקנות.
- מניעת מכירה.
- רב בוועד.
- התנהגות לפי התורה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ד' סיון תרע"ג[4].

לכבוד חברינו הרה"ח[5] הנכבדים מר דוד ילין ומר יוסף מיוחס [דוד ילין, מחנך ומראשי היישוב בירושלים, ויוסף מיוחס, מחנך וחוקר] שליט"א[6], שלו'[7] רב.

בתשובה על יקרתם בצירוף התקנות שקבלתי, אתכבד להודיע להדרת כבודם, שהנני מוצא דברי התקנות מתאימים למטרתנו הקדושה. והנני מוצא להעיר אך הוספות אחדות:

א) במטרת החברה, סעיף ו"ו, ראוי להוסיף, לפי דעתי, שהעברת המקומות על שם היחידים או החבורות תהיה בצורה חוקית כזאת, שתשלול מאותם שנכתבו על שמם, באופן הרשמי, את היכולת של מכירה או שיעבוד והשכרה וכו'[8].

ב) שתמיד יבחר בתוך הועד רב אחד מהרבנים שבא"י[9].

ג) שכל העניינים שבחברה הנוגעים לדת ודין יעשו בהסכמת הרב שבין החברים.

ד) אם אפשר שיהיה מותנה באישור ההעברה, כשתהיה על שם יחיד, שלא תעבור זכותו ליורשיו, כ"א[10] אם יהיו בדת ישראל, היה זה לפי דעתי לא למותר.

לעשות פה אסיפת חברים איני רואה אפשרות כעת. מר א"ש[11] הוא חולה כאשר ידעתם (די ישלח לו רפו"ש[12] בקרוב), וממר ד"ר[13] רופין [ארתור רופין, מנהל "המשרד הארצישראלי"] לא קבלתי תשובה על מכתב ששלחתי לו סמוך לקבלת מכתבם הראשון. הנני חושב שכבר קבלתם תשובה משניהם, בהסכמה על התקנות. בכל אופן לפי"ד[14] אין לאחר, ולהקדים ההדפסה, והתחלת התעמולה למטרתנו הקדושה בעה"י[15].

והנני חותם בברכה מקודש ובשמחת הרגל, ברגשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ, ב. בהערות ב. ג. אפשר ג"כ[16] לכתוב במקומן בקצרה "שהאגדה מתנהגת ע"פ[17] התורה והיהדות הנאמנה". הנ"ל[18]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. הרה"ח - הרב החסיד
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. שלו' - שלום
8. וכו' - וכולי (וכן הלאה)
9. שבא"י - שבארץ ישראל
10. כ"א - כי אם
11. א"ש - אתי שפיר (מיושב היטב)
12. רפו"ש - רפואה שלמה
13. ד"ר - דוקטור
14. לפ"ד - לפי דעתי
15. בעה"י - בעזרת השם יתברך
16. ג"כ - גם כן
17. ע"פ - על פי
18. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקמט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ג סיון תרע"ג - יפו **נמען:** ועד רחובות

הוצאות המושבה על מגרש הנדיב ברוידא: עד שנת תרע"ג משלמת קופת תלמוד התורה, ומאז - ד"ר רופין. הרב קוק מודה על פעולת הוועד בתיקון תרומות ומעשרות, ומבקש לפרסם שלא יימכר דבר בלי עישור על ידי הממונה, ר' חיים צבי בסיסט. גם הענבים לירושלים יעושרו על ידו, כדי שההשגחה תהיה מרוכזת.

עיקרי הדברים

- חלוקת הוצאות המגרש.
- עישור על ידי ממונה קבוע.
- ריכוז ההשגחה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ג סיון תרע"ג[4].

שלו'[5] וברכה, לכ'[6] הועד הנכבד ברחובות ת"ו.

בתשובה על מכתב כ'[7] הועד מענין תשלומי הוצאות המושבה של מגרש הנדיב המנוח ברוידא ז"ל[8], אתכבד להודיעו, שמה שעלה עד שנתנו זו תרע"ג מוטל על קופת התי"ת[9], ומשנת תרע"ג ולהלן צריך ד"ר[10] רופין לשלם, [ארתור רופין, מנהל "המשרד הארצישראלי"] ואני חושב שלא יסרב בדבר.

הנני בזה להביע את תודתי לכבוד הועד על פעולתו לתיקון התרומ"ע[11]. ואעיר את כבודם, לפרסם מודעות שלא ימכר שום איש כל דבר הטעון תרומ"ע[12] בין במושבה בין חוץ כי"א[13] מעושר כדת, ע"י[14] הממונה הר' חיים צבי באסיסט נ"י[15]. וגם את הענבים המוצאים לירושלים ת"ו ג"כ[16] יעשר הממונה הנ"ל[17], כדי שיהיה דבר ההשגחה מרוכז יפה. וכאשר הגיד לי הרב ר'[18] בנציון ידלר [המגיד הירושלמי; ראו (כרך ב', אגרת תנב)] נ"י, שידידנו הרה"ג[19] ר' איסר שליט"א[20] חושב לטורח לו להתעסק בתיקון הענבים בשנה זו, ואי-אפשר להטריחו במה שקשה עליו, ולעזוב את הענין ע"פ[21] מקרה ג"כ א"א[22], ע"כ[23] מוכרח הדבר שהכל יהיה מסור בידי הממונה הקבוע על כל עניני התרומ"ע, מטעם הועד, ומסתמא לא יאבה כי הועד לשנות חזקה דגברא מהימנא הרחצ"ב[24] הנ"ל.

והנני בזה חותם בברכה ורגשי כבוד ויקר, בצפיית ישועת ד' על עם קדשו בחבל נחלתו,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. שלו' - שלום

6. לכ' - לכבוד
7. כ' - כבוד
8. ז"ל - זכרונו לברכה
9. התי"ת - התלמוד תורה
10. ד"ר - דוקטור
11. התרומ"ע - התרומות ומעשרות
12. תרומ"ע - תרומות ומעשרות
13. כ"א - כי אם
14. ע"י - על ידי
15. נ"י - נרו יאיר
16. ג"כ - גם כן
17. הנ"ל - הנזכר לעיל
18. ר' - רבי
19. הרה"ג - הרב הגאון
20. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
21. ע"פ - על פי
22. א"א - אי אפשר
23. ע"כ - על כן
24. הרחצ"ב - הרב חיים צבי ב... - שם אדם

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקפו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב אלול תרע"ג **נמען:** ד"ר ארתור רופין

הרב בן ציון ידלר נוסע בשליחות הרב קוק לתקן את העישור במושבות הגליל. הרב קוק מבקש מרופין מכתב לכל החוות שתחת פיקוחו, שיאפשרו להפריש את היבול כדין ולמסור את התרומות והמעשרות לרבנים. הרב קוק מבקש גם מאה פרנק להוצאות הנסיעה.

עיקרי הדברים

- עישור בחוות הגליל.
- בקשת מימון.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], י"ב אלול תרע"ג[2]

אדון נעלה מר ד"ר[3] רופין, [ארתור רופין, מנהל "המשרד הארצישראלי"] שלו'[4].

הנה נוסע בשליחותי הרב המוכ"ז[5] ר'[6] בנציון ידלר [המגיד הירושלמי; ראו (כרך ב', אגרת תקפז)] לתקן את היבול של המושבות הגליליות בהפרשת תרומ"ע[7].

אבקש בזה מכבוד אדוני, יואיל נא לתן מכתב על יד הרב הנ"ל[8], לכל החוות, שתחת דגלו, שיתנו לו להפריש את כל היבול כדת, וימסרו ת"י הרבנים שם התרומ"ע[9], שיהיה שמור ע"פ[10] עצתי והסכמתי, ויואיל נא בטובו, לתן למוכ"ז[11] סך מאה פרנק, להוצאת הנסיעה הארוכה הזאת, הנדרשת מאד לתיקון ישובנו החביב בחומר וברוח.

ברגשי כבוד ובתודה למפרע,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה – ברוך השם
2. תרע"ג – השנה תרע"ג (1912/1913)
3. ד"ר – דוקטור
4. שלו' – שלום
5. המוכ"ז – המוסר כתב זה
6. ר' – רבי
7. תרומ"ע – תרומות ומעשרות
8. הנ"ל – הנזכר לעיל
9. התרומ"ע – התרומות ומעשרות
10. ע"פ – על פי
11. למוכ"ז – למוסר כתב זה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקפז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב אלול תרע"ג - רחובות **נמען:** הרב בן ציון ידלר

הרב קוק חושש ממכירה פומבית של תרומות ומעשרות, שמא יימכרו לישראל או לחשודים. כבר נכשלו ביין שנעשה ממנו יין שרף. לכן ביקש מרופין שהכול יימסר לרבנים ויישמר לפי הוראתו. עוד: יש חשש סכנה במחאה נגד גונבי האתרוגים, וכשהגיעו לסכנה פירשו. אם הפתק לא נמסר - לא ימסור; ואם נמסר - יבקשו בחזרה.

עיקרי הדברים

- חשש ממכירת תרומות.
- הפסקת המחאה בגלל סכנה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], רחובות ת"ו[2], י"ב אלול תרע"ג[3]

שלו'[4] וברכת השנים לכ'[5] ידידי הרב ר'[6] בנציון נ"י[7], כוח"ט[8].

יקבל בזה את מכתבי להד"ר[9] רופין. [(כרך ב', אגרת תקפו)] יתר המכתבים אקוה ג"כ[10] לשלח בקרוב בע"ה[11].

ע"ד[12] הנהגה כללית של מכירת התרומ"ע[13] חוששני מאד, דלא ליפוק מיני' חורבא ח"ו[14], כשיהי'[15] פומבי לדבר, שימכרו ג"כ לישראל וגם לחשודים לאוכלם. וכבר ראיתי תקלות מתרומ"ע[16] של היין שעושים מהם י"ש[17] לשריפה, ושם עכ"פ[18] מזהימים אותו שלא יהי'[19] ראוי לשתי', ונשאר רק מה שלפעמים ישראלים נהנים הנאה של כילוי, וע"ז[20] יש קצת צד היתר, ע"פ[21] תשובת מבי"ט[22], [הרב משה מטראני, מחכמי צפת במאה ה-16] אע"פ[23] שחלילה להורות כך, מ"מ[24] ההכרח הוא למעט בהפסד כמה דאפשר. אבל להנהיג בכללות המושבות על תבואות חוששני. ע"כ[25] לא כתבתי לע"ע[26] לד"ר[27] רופין, כ"א[28] שישלחו ליד הרבנים, ויהי'[29] שמור ע"פ עצתי והסכמתי, ונתישב בדבר אי"ה[30] איך למצא דרך בטוחה שלא יבא שום מכשול בזה בעה"י[31].

והנה מצאתי להעיר את כ"ת[32], שהגיעה לידי ידיעה שיש ח"ו סכנה בדבר המחאה נגד האתרוגים הגנובים, [ראו (כרך ב', אגרת תקלט)] ואדעתא דהכי כמובן אי-אפשר להסכים, וחז"ל[33] כשהגיעו לסכנה פירשו גם בעניני יוחסין [קידושין עא] החמורים. ע"כ אם לא מסר כ"ת את הפתקא לא ימסור, ואם מסר יתבע בחזרה, עד שנראה איך יתנהגו בזה יתר הרבנים הבקיאים יותר בטיב העניינים. ואקוה שיעשה כ"ת הכל כראוי, וחפץ ד' בידינו יצלח בעזרתו ית'[34]. והי'[35] ז"ש[36] כנה"י[37] ידי"ע[38],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. ת"ו - תבנה ותכונן
3. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)

4. שלו' - שלום
5. לכ' - לכבוד
6. ר' - רבי
7. נ"י - נרו יאיר
8. כוח"ט - כתיבה וחתימה טובה
9. להד"ר - להדוקטור
10. ג"כ - גם כן
11. בע"ה - בעזרת השם
12. ע"ד - על דבר
13. התרומ"ע - התרומות ומעשרות
14. ח"ו - חס ושלום
15. כשיהי' - כשיהיה
16. מתרומ"ע - מתרומות ומעשרות
17. יי"ש - יין שרף (משקה חריף)
18. עכ"פ - על כל פנים
19. יהי' - יהיה
20. וע"ז - ועל זה
21. ע"פ - על פי
22. מבי"ט - רבי משה מטראני
23. אע"פ - אף על פי
24. מ"מ - מכל מקום
25. ע"כ - על כן
26. לע"ע - לעת עתה
27. לד"ר - לדוקטור
28. כ"א - כי אם
29. ויהי' - ויהיה
30. אי"ה - אם ירצה השם
31. בעה"י - בעזרת השם יתברך
32. כ"ת - כבוד תורתו
33. וחז"ל - וחכמינו זכרונם לברכה
34. ית' - יתברך
35. והי' - והיה
36. ז"ש - זה שלום
37. כנה"י - כנפשו היקרה
38. ידי"ע - ידידו עוז

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרלח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח טבת תרע"ד - יפו **נמען:** ד"ר משה אוירבך

הרב קוק מתנצל על העיכוב בגלל 'עינוי נפש'. המצב בעקרון מחייב את בואו של אוירבך. היחס בין המורה צדק למלמד ר' ש' צריך תיקון, ואולי להעביר את המלמד. המלמדים לא יתערבו בענייני רכוש. התקבלה המחאה מרופין על שלוש מאות פרנק.

עיקרי הדברים

- המצב בעקרון.
- הפרדת מלמדים מענייני רכוש.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ח טבת תרע"ד[4]

כ'[5] ידי"ע[6] הרה"ח[7] ר"מ[8] ד"ר[9] אויערבאך שליט"א[10], שלו'[11] וברכה.

יסלח לי כת"ר[12], כי עברו ימים רבים ונתעכבה תשובתי. כי רבות מאד סבלתי ענות נפש באלה הימים, ד' ירחם, ולא נוסיף לדאבה עוד, ונזכה לעבוד את ד' יתי"ש[13] בשמחה ובטוב לבב לאוי"ט[14], ויראנו בישועתו וישועת כלל עם ד' בהר קדשו, לרומם קרן לתורה ולתעודה לשמחת לבב כל יראי ד' מצפי ישועתו.

ע"ד[15] המצב בעקרון [בתלמוד התורה שבמושבה עקרון] ת"ו, הנני משער שהכרח הוא שכ"ת[16] בעצמו יבא שמה. ואם ימצא צורך ג"כ[17] בבואי בל"נ[18] לא אמנע אי"ה[19]. המעמד ביחס הרב המו"ץ[20] שם עם המלמד ר"ש[21] מוכרח לקבל תיקון, ומה טוב הי'[22] אם נוכל להחליף אותו למק"א[23].

בבא שמה כ"ת[24] אקוה שהאישור ע"ד הקנין והגידור הכל יהי'[25] ע"ד היותר נאות. וכבר העירותי את כ"ת שראוי להזהיר למלמדים שלא יתערבו בעניני הרכוש, כי זו היא עבודה מסורה למי שההנהגה הכללית ת"י ככת"ר[26] נ"י[27].

מד"ר[28] רופין [ארתור רופין, מנהל "המשרד הארצישראלי"] קבלתי המחאה על שלשת המאות פרנקים, ובהזדמנות אמציאנה לידו אי"ה.

והנני בזה ידי"ע מוקירו ומכבדו באה"ר[29],

הק' אברהם יצחק ה"ק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש בעה"ק יפו והמושבות ת"ו

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן

4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. כ' - כבוד
6. ידי"ע - ידידו עוז
7. הרה"ח - הרב החסיד
8. ר"מ - ראש מתיבתא
9. ד"ר - דוקטור
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. שלו' - שלום
12. כת"ר - כבוד תורתו
13. ית"ש - יתברך שמו
14. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
15. ע"ד - על דבר
16. שכ"ת - שכבוד תורתו
17. ג"כ - גם כן
18. בל"נ - בלי נדר
19. אי"ה - אם ירצה השם
20. המו"ץ - המורה צדק
21. ר"ש - רבי שמעון
22. הי' - היה
23. למק"א - למקום אחר
24. כ"ת - כבוד תורתו
25. יהי' - יהיה
26. ככת"ר - ככבוד תורתו
27. נ"י - נרו יאיר
28. מד"ר - מדרש רבה
29. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תשכט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג אייר תרע"ה - סנט גאלן **נמען:** ד"ר ארתור רופין

בקשה לתת גם השנה מכתב לרב בן ציון ידלר לכל המושבות והחוות, לתיקון תרומות ומעשרות, ולממן את הוצאות השליח.

עיקרי הדברים

- תרומות ומעשרות גם בזמן המלחמה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"ג אייר תרע"ה[2], ס"ט גאללין

לכבוד האדון המרומם החכם הנעלה מר ד"ר[3] רופין [ארתור רופין, מנהל "המשרד הארצישראלי"] נ"י[4], שלו'[5],

אתכבד בזה לבקש את כבודו שיואיל נא לעשות גם בשנה זו כמדתו הטובה בכל שנה ושנה, בהיותי בקירוב מקום באה"ק[6], לתן מכתב על יד שלוחנו הרב ר'[7] בנציון ידלר [ראו (כרך ב', אגרת תקפו), (כרך ב', אגרת תשלא)] נ"י, לכל המושבות והחוות אשר תחת דגלו, לתן לתקן את היבול כולו בתיקון הפרשת תרומות ומעשרות כדין תוה"ק[8], ואקוה שידע להכיר ולהוקיר את גדולת ערך חובת הקודש של קדושת האמונה והתורה והמצוה, למרות צוק הזמן, ויברכוהו בכל לב כל יראי ד' וחושבי שמו, והנני בזה חותם בברכה,

ברגשי כבוד והוקרה,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. כדרכו הטובה תמיד יטיב לתן גם כעת הוצאת השליח הדרושה. הנ"ל[9]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרע"ה - השנה תרע"ה (1914/1915)
3. ד"ר - דוקטור
4. נ"י - נרו יאיר
5. שלו' - שלום
6. באה"ק - בארץ הקודש
7. ר' - רבי
8. תוה"ק - תורתנו הקדושה
9. הנ"ל - הנזכר לעיל